

ODOLETAKO TENPLU HINDUA

Meskita baten eta 2.000 hildakoren hondakinen gainean eraiki den santutegia zabalduko da Ayodhya hirian

Astelehen honetan, Indiako Narendra Modi lehen ministroak santutegi berria inauguratuko du, bere Bharatiya Janata Party (BJP) alderdi hinduzalearen aspaldiko promesa gisa.

Indiar askorentzat, Ayodhya-ko tenplu hindu berria inauguratzea amets baten amaiera da, baina komunitate musulmanarentzat odol isurketa baten oroitzapena baino ez du ekartzen gogora.

Tenplu hindua XVI. mendean Babar mogul enperadoreak eraikitako Babri Masjid izeneko meskitaren hondakinen gainean eraiki dute; meskita hori 1992an muturreko hinduzale talde baten suntsitu zuen BJP taldeak bultzatu zuen protesta-ekimen batean.

Mohammed Shahidek (52 urte) ondo gogoan du 1992an ehunka gizonek Babri Masjid meskita eraitsi zuten eguna.

«Nire aita kale batetik jazarri zuen jendetzak. Botila batekin jo zuten bizirik erre aurretik», gogoratzen du.

«Nire osaba ere modu basatian hil zuten. Gau beltz luzea izan zen gure familiarentzat ».

Ondorengo istiluek 2.000 hildako eragin zituzten herrialde osoan, gehienak musulmanak.

BATAIOA SUTAN

Babri Masjid meskitaren suntsipena kolpe latza izan zen herrialdeak independentzia lortu zuenetik (Pakistanekin zatiketaren bidez) Indiako ordena politiko laikoaren oinarrietan, hinduzaletasunaren goranzko bidea irekiz, eta he-

rrialdeko indar politiko nagusi bihurtzea bultzatu zuen.

«Niretzat tenplu honek heriotza eta suntsipena besterik ez du sinbolizatzen», salatzen du Shahid-ek.

Hamarkadetako liskar judizialaren ostean, Indiako Auzitegi Gorenak, 2019ko azaroan arrazoia eman zion ordurako gobernuan zegoen BJP alderdiari, eta Babri meskita zegoen lurraren titulartasuna hinduzaleei ematea erabaki zuen.

Orduan hasi ziren tenplu berria eraikitzeko lanak.

Hareharri arrosan eta marmolean zizelkatua, santutegi berriak 20.000 milioi errupia (220 milioi euro) balio izan ditu eta dohaintza publikoen bidez finantzatu da, beti gobernuaren arabera.

Tenplua Ram-i eskainia dago, panteoi hinduaren jainkorik gurtuenetakoari, zeina duela 7.000 urte inguru Ayodhyan jaio omen zen. Indiar fededunek uste dute Ram jaio zen lekuan bertan eraiki zutela Babri Masjid meskita XVI. mendean, Moghol Inperioren garaian, haien fedea zapalduta zegoen garaian.

«NIRE ODOLA ETA IZERDIA»

«Hinduentsat bizitza osoko ametsa da», dio Santosh Dubeyk, meskitaren suntsiketan parte hartu zuen batek.

Gogoan du milaka boluntario erlijioso bildu zirela Ayodhyan 1992ko eraispeneren bezperan.

«Dena ondo planifikatua zegoen», onartzen du 56 urteko gizon honek. «Meskita erortzea erabaki genuen, zer gerta ere», dio lasai asko.

50 bat gizon, tartean Dubey «jauna», orduan hogeitau urte in-

HISTORIA / GAUR8

1992an, Ram jainko hindua jaio omen zen lekuan eraikitako meskita bota zuten hinduzaleek, musulmanen protestak isilarazteko 2.000 pertsonen hilketa eraginez. Astelehen honetan tenplu hindua inauguratuko du Modi lehen ministroak, Indiako iparraldean dagoen Uttar Pradesh estatuko bere gotorlekuan.

guru zituen, meskitaren erdiko kupulara igo ziren sokak erabiliz, eta mailuekin hondatu zuten.

«Nire odola eta izerdia eman ditut tenplu honegatik», dio gizon honek, erakunde kriminal batean parte hartzeagatik eta gorroto erlijioso sustatzeagatik urtebete inguru kartzelan eman duenak. «Ez naiz damutzen», aldarrikatzen du.

WRam eta Haruman jainko hinduen ikurrak meskita baten aurrean. Arun SANKARJ AFP

Harro nago egindakoaz. Ram jauna zerbitzatzeko jaio nintzen (...), Indiako arima bizia ».

Dubey preso ohia ez dago inola ere kezkatuta bere ekin-tzaren ondorengo odol isurketagatik. «Nire bizitzari uko egin diezaioket Ram-engatik, eta bizitza bat har dezaket Ram-engatik. (...) Hinduek ere bizia sakrifikatu dute horregatik», azaltzen du.

Garai batean meskita zegoen tokia okupatu gabe egon zen hainbat hamarkadatan, Indiako jurisdikzio gorenak tenplua eraikitzeko baimena eman baino lehen, 2019an, hainbat urtez legezko liskarrak izan ondoren.

Epai horren ondorioz, hinduzale ekintzaile taldeek beste hainbat eraso egin zituzten musulmanen gurtza guneen aurka. Mogholen erregealdian



tenplu hinduen gainean eraiki omen zituztela aitzakia bezala erabiliz.

MESKITAREN LANAK, GELDIRIK

Ayodhyatik 25 bat kilometrora, meskita berri bat eraikitzeko lur bat erreserbatu da, auzitegiaren epaiaren arabera.

Eremu lauso horretan, kartel batek «egiten ari diren lanak» iragartzen du. Baina diru bil-

Mohammed Shahid musulmana: «Nire aita bizirik erre zuten eta nire osaba ere modu basatian hil zuten. Gau beltz luzea izan zen gure familiarentzat eta komunitatearentzat»

Santosh Dubey hinduzale ekintzailea: «Nire bizitzari uko egin diezaioket Ram-engatik, eta bizitza bat har dezaket Ram-engatik. (...) Hinduek ere bizia sakrifikatu dute horregatik»



keta ez da hasi, tokiko komunitate musulmaneko kide anitz kexatzen baitira gunearen urruntasunagatik.

Azam Qadrik Ayodhyako erakunde musulman bateko presidenteak dio beldur dela beste meskita batzuek Babri Masjiden patu bera jasango ote duten.

«Musulmanek bakean bizitzeko aukera izan beharko lukete, eta gurtza lekuak ez litzazkieke kendu behar», gogoratzen du.

EKONOMIA AITZAKIA

Aitzitik, Ayodhya hiriak inauguraziorako prestaketak azkartu ditu azken egunotan. Gaua erortzeak ere ez du eteten tenpluaren inguruan, dendetan eta inguruko eraikin pribatuetan ehunka langileren lan frenetikoa.

«Bika» ospetsua da, Modi agintari indiarrek 2014an boterera iritsi zenetik agindutako garapena. Hori dio behintzat Kuldeep Kumarrek tea prestatzen duen gurditik, estrategikoki tenplua oraindik eraikitzen ari den sarreraren aurrean dagoela. «Begiratu zure ingurura, errepideak berriak dira eta inoiz baino jende gehiago dago», dio pozik.

Hiria suspertzeko 1.800 milioi dolarrekin aireportu eta tren-geltoki berriak eraikitzen ari dira, eta trafikoari erabat ireki behar zaion goi errepide bat ahaztu gabe.

Horri guztiari benetako hiegizinen «boom» bat gehitu behar zaio, bost izarreko hotelak barne, turista erlijiosoak erakartzeko. Musulmana izan da ere, Sohaib Ilyas arkitekturea-argazkilariak islamofobian baino garapenean pentsatu nahi du. «1992. urtean hiria gelditu egin zen. Berrito mar-txan da».



Santosh Dubey harro dago meskitaren aurkako erasoagatik. Arun SANKARJ AFP

HAUTESKUNDEETARAKO KANPAINAREN HASIERA INAUGURAZIOA INDIAN

Narendra Modi lehen ministroa gonbidatu izarra izango duen ekitaldi bati begira daude, apirileko eta maiatzeko hauteskunde orokorrak baino hilabete batzuk lehenago.

Izan ere, zeremonia horrek Modik fedearen zaindari gisa duen irudia goratu behar du, eta «de facto» abian jarri dute hauteskunde orokorretarako kanpaina.

Abenduaren 30ean jada lehen ministroak masa-bainu bat hartu zuen iparraldeko Ayodhya hirian, eta 1.800 milioi dolar baino gehiagoko balioa zuten azpiegiturak inauguratu zituen.

Ordu batzuk lehenago, Janata Party (BJP) Bharatiyako liderrak Uttar Pradesh estatuan dagoen herriko kaleetatik ibilbide arrakastatsua egin zuen, galtzadaren bi aldeetan bildu ziren milaka jarraitzaileak agurtzeko asmoz, NDTV Indiako telebistaren irudien arabera.

BJPren banderak eta bufandaz eta azafrai koloreko arropaz jantzitako aldekoen astinduak (hinduismoan sakratutzat jotzen dena) nagusi ziren agintariaren bide osoan, hainbat tonalitaterako lore-petaloekin bonbardatzen zutelarik. Modik ondoan zuen Uttar Pradeshko gobernuburua, Yogi Adityanath apaiz hindu eztabaidatsua.

Modik astelehen honetan tenplura ez joateko eskatu zion jendeari elizkizunaren egun berean. «Denentzako eskaera bat daukat. Denek nahi dute Ayodhyara etorri urtarilaren 22an parte hartzeko. Baina zuek badakizue ezinezkoa dela denak bertaratzea. Behin ekitaldi formala egin eta gero, Ramen elizkoi guztiei etortzeko eskatuko diet».